

מחודדין בפיר

עיונים בפרשת השבוע

גליון תתק"פ תזריע מצורע

לרוח ממללא. חז"ל הסבירו שיש ארבע דרגות בבריאה. דומם, צומח, חי ומדבר. האדם, בחיר היצירה, נקרא בשם מדבר. לכן, מיד אחרי שלמדנו בארוכה את תורת הבהמה והחיה ושאר בעלי החיים באים ללמוד את תורת האדם. תורת האדם זה להכיר שאנחנו חייבים לשמור על קדושת הפה בכל מקום ובכל מצב. גם מה שנכנס לפה וקל וחומר על מה שיוצא ממנה. אכן, כדי שהפה יחול עליו קדושה אנחנו חייבים להזהר ממאכל וממשותה יתירה, ובאותה מידה ואולי עם שמירה כפולה ומכופלת, מה שאנחנו אומרים, כיצד אנחנו אומרים ומדוע אנחנו אומרים. כאשר נדע שכוח הדיבור חייב להיות כוח של קדושה, כוח של אהבת ישראל, כוח של קירוב לבבות, ממילא יתקדש לשונינו. לא סתם קבע האריז"ל בתחילת התפילה לומר הריני מקבל עלי מצוות עשה של ואהבת לרעך כמוך. כי להתפלל צריכים טהרת הלשון. ברגע שאנחנו מקבלים על עצמינו את מצוות אהבת ישראל, זה סוג של ביטוח נגד כל הדיבורים הרעים והפסולים. זה הזמן, חודש "זיו", החודש ששלמה המלך התחיל את בניית בית המקדש, חודש שבכל יום יש בו מצוות ספירת העומר, חודש של פריחה, חודש לאחר שקיימנו למען תספר לאחרים, שנספר לעצמינו את האמונה, הביטחון, טהרת הלב והמחשבה, טהרת הלשון, שאכן לקראת חודש "השלישי" נשוב לשמוע שנית מפי השי"ת "אני ה' אלוהיכם", בהר מרום הרים בבנין שלם, בביאת גואל צדק.

אדם כי יהיה בעור בשרו, למה אינו אומר צפרסה זו דבר אל בני ישראל כמו שכתוב בשאר הפרשיות, לפי שנאמר כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, ללמדך שאין הקב"ה חפץ לחייב שום צריה, שנאמר חי אני נאם ה' אלהים אס אחפץ צמות הרשע, וצמה חפץ, להלדיק צריותיו, שנאמר ה' חפץ למען לדיק תורה ויאלדי, חפץ הוא להלדיק צריותיו ולא לחייבן, ולפיכך לא אמר צפרסת נגעים דבר אל בני ישראל. דבר אחר לא יגורך רע, אין שמו של הקב"ה נזכר על הרעה אלא על הטובה, תדע שהוא כן, שצפעה שצרה הקב"ה האור והחושך וקרא להם שמות הזכיר שמו על האור ולא הזכיר שמו על החושך, שנאמר ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, וכן אתה מוצא שצפריך לאדם וחוה הזכיר שמו עליהם שנאמר ויצרך אותם אלהים, וכשקללן לא הזכיר שמו עליהם אלא אל האשה אמר, ולאדם אמר. ואם תאמר על הנחש הזכיר שמו בקללתו, שנאמר ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת, כך שנו רז"ל על שלשה דברים הזכיר שמו אע"פ שהם לרעה, על המסית, זה נחש שהסית את האשה ואמר לה כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים, תהיו כמוהו, מה הוא בורא עולמות אף אתם תצוראו עולמות, שכל אומן שונא בני אומנתו, ולפי שהסית וספר לשון הרע הזכיר שמו עליו. ועל העובר על דברי חכמים שחייב מיתה, שנאמר כה אמר ה' אלהי ישראל ארור האיש אשר לא ישמע את דברי הצרית הזאת, ועל השם בטחוננו בצער ודם, שנאמר כה אמר ה' ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם צער

זרועו ומן ה' יסור לבו, אימתי הוא ארור בשעה שמן ה' יסור לבו, וכן אתה מואל בנח כשכרך לשם הזכיר את ה' ואמר ברוך ה' אלהי שם וכשקלל כנען לא הזכירו שנאמר ארור כנען, וכן באלקסע הנביא שהזכיר את ה' בתפלתו בענין הכלה שנאמר ה' פקח נא את עיניו ויראה וכשקלל את הארמיים אמר ה' נא את הגוי הזה בסנורים ולא הזכיר ה' בפורענות וכשחזר והתפלל עליהם בהללה הזכיר את ה' ואמר פקח את עיני אלה ויראו, הוי אומר שאין שמו של הקב"ה נזכר על הרעה, רבינו בחיי בא ללמדנו יסוד עצום, למעשה כל מה שהקב"ה עושה, זה טוב. אבל, כאשר האדם מהפך את רצון הבורא, האדם מביא על עצמו את הרע. הבחירה לדבר לשון הרע, ללעוג לחכמים או לבטוח בבשר ודם, הם בעצם בחירה רעה. זה לבחור להעניש. לכן כל בר לבב ישים לבו לבל יבשל בבל שלושת עניינים אלו ביותר. ואפילו ישראל חלק להם כבוד ולא הזכירם על הרעה כי לא הזכיר על הקרצנות מהו אומר דבר אל בני ישראל וגו' אדם כי יקריב מכס קרבן לה', אבל כשצא להזהיר על הנגעים לא הזכיר אלא אדם כי יהיה בעור בשרו על מה הנגעים באים על הזנות, וכן אתה מואל בירושלים ע"י שהיו שטופין בזמה לכך לקו בצרעת מה כתיב שם ואמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון מה עשה להן הקב"ה הלקו בצרעת שנאמר וספח ה' קדקד בנות ציון ואין ספח אלא כרעת שנאמר ולספחת ולבהרת, אדם כי יהיה בעור בשרו זאת זהו שאמר הכתוב איום ונורא הוא ממנו משפטו ושאחו ילא, הוי אומר, לא רק שיש להיות זהירים בלשון הרע כדי להיות מחוץ לקהל, אלא שיש להיות גדורים מכל ענייני פריצות וכדומה. חייבים להיות מורמים בבל ענייני הקדושה לבל נסלק מהקהל. הכתוב הזה מדבר באלה הרשעון שצראו הקב"ה בדמותו שנאמר ויצרא אלהים את האדם בכלמו וכשצראו צראו מסוף העולם ועד סופו שנאמר כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך והיה שולט בכל העולם כלו שנאמר ורדו בדת הים ובעוף השמים, ממנו משפטו ושאחו ילא זו חוה שיצאה ממנו שגרמה לו מיתה שנאמר ותתן גם לאישה עמה ויאכל, ד"א איום ונורא הוא זה פרעה הרשע שהיה שליט בכל העולם שנאמר מושל עמים ויפתחהו, ממנו משפטו ושאחו ילא זה משה שהיה מתגדל בציתו והיה סבור שהוא בן ביתו שנאמר ויגדל הילד ותביאהו לבת פרעה ועמד והביא עליו עשר מכות שנאמר ועתה לכה ואשלחך אל פרעה, אמר ר' יהודה בר אמי המטה משאוי ארבעים סאה ושל סנפירינון היה ועשר מכות חקוקות עליו בכתב נוטריקון דל"ך עד"ש באל"ב ומשה היה מביט במטה ורואה איזו מכה ראויה לבא אל פרעה ומביאה עליו הוי אומר איום ונורא הוא, גם זה ישים האדם לליבו, שהכל מאתו יתברך. ממילא אופן הדיבור הוא המחייב. אם נתבונן, פרעה שנתגאה, מי ה' אשר אשמע בקולו, לקה. משה רבינו דבר דיליטוריא על עם ישראל נצטרע ידו. הכל נמדד, נשקל ונשפט. כאשר מפנימים זאת, הסיכוי רב יותר שננצל מכל מחלה ופגע רע. ד"א איום ונורא הוא זה אדם שנאמר וארו חויא רביעאה דחילא ואמתני ותקיפא יתירה וסנין די פרזל לה, ממנו משפטו ושאחו ילא זה עובדיה הנביא שהיה גר אדומי והתנבא עליו אבדן, אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע כרעת, דרז"ל שאת זו צבל שנאמר ונסאת המשל הזה על מלך צבל, ספחת זו מלכות מדי שהיה המן מסתפח עם אחשורוש להשמיד להרוג ולאבד, בהרת זה יון שהיתה מבהרת על ישראל ואומרת כל מי שיש לו שור יחקה על קרן השור אין לי חלק בה' אלהי ישראל ואם לאו גוזרין עליו להריגה, והיה בעור בשרו לנגע כרעת זו מלכות ארם שהקב"ה מלקה אותה בצרעת ואת השר שלה שכן התנבא ירמיה ע"ה מדוע נסחף אביריך לא עמד כי ה' הדפו, ומלת נסחף כמו נספח מלשון ספחת ואמר אביריך ביו"ד לפי שהשר שלה הוא כולל כל האבירים שתחת ידו יבא אביר יעקב ויפרע מאותו אביר, וכריך שתתעורר כי לא מלינו מלת אביר בהקב"ה בדגש כי אם ברפה, והכוונה מדת רחמים וזהו מידי אביר יעקב, נדר לאביר יעקב

ובתפלת עננו אביר יעקב והוא כחו של יעקב, אבל בכחו של מלכות ארם הזכיר אביריך בדגש גם בדואג האדומי תמלא אביר בדגש הוא שכתוב ושמו דואג האדומי אביר הרועים אשר לשאול, ואע"פ שהיה ישראל מכלל הסנהדרין כבר דרשו רז"ל שנקרא כן על שם עירו שהיא אדום ומסיים המדרש ואומר ומה נעמן על ידי ששבה נערה קטנה נלטרע מלכות ארם ששעבדו בישראל עכ"ל, ומנין שפורע הקב"ה ממנה ומן הארץ שלה בלרעת שכן התנבא זכריה וזאת תהיה המגפה אשר יגוף ה' את כל העמים אשר נבאו על ירושלים המק בשרו והוא עומד על רגליו וגו' ע"כ במדרש: היוצא מכל זה באשר נהיה מסופחים לעובדי השם יתברך ונלמד מדרבם, ממילא לא יבואו עלינו מיני נגעים.

והבגד כי יהיה בו נגע צרעת. זה איננו בטבע כלל ולא הוה בעולם, וכן נגעי הבתים, אבל להיות ישראל שלמים לה' יהיה רוח השם עליהם תמיד להעמיד גופם ובגדיהם ובתיהם במראה טוב, וכאשר יקרה באחד מהם חטא ועון יתהוה כיצור בצפרו או בצגדו או בביתו, להראות כי השם סר מעליו. ולכך אמר הכתוב ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם, כי היא מכת השם בבית ההוא. והנה איננו נוהג אלא בארץ שהיא נחלת ה', כמו שאמר כי תבאו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזתה, ואין הדבר מפני היותו חובת קרקע, אבל מפני שלא יבא הענין ההוא אלא בארץ הנבחרת אשר השם הנכבד שוכן בתוכה: ובתורת כהנים דרשו עוד, שאין הבית מטמא אלא אחר כבש וחלוק, ושיהא כל אחד ואחד מכיר את שלו. והטעם, כי אז נתישבה דעתם עליהם לדעת את ה' ותשרה שכינה בתוכם. וכן אני חושב בנגעי הבגדים שלא ינהגו אלא בארץ, ולא הולך למעט מהן חולה לארץ כי לא יארעו שם לעולם. ומפני זה עוד אינם נוהגים אלא בבגדים לבנים לא בצבעים, כי אולי הצבע הולך הכיעור ההוא במקום ההוא כטבעו, ולא אצבע אלהים היא, ולפיכך הצבעים בידי שמים מטמאין כדברי רבי שמעון: ועל דרך הפשט, מפני זה יחזירו הכתוב בכל פסוק ופסוק "הבגד או העור או השתי והערב", כי הדבר נס. ולרבותינו בהם מדרשים וכולם בתורת כהנים: הרמב"ן רוצה לעורר את בני האדם. חז"ל מכנים בגדים, מכובדים, כאשר מכבדי האדם מקבלים נגע, הרי זה סימן לכל לראש שהאדם אינו מכובד. ביתו של אדם זה מבצרו. כאשר המבצר ננגע הוא אומר שהאדם בבי רע. הרמב"ם מצדד שבראש ובראשונה הבית הוא זה אשר ננגע. כאשר האדם אינו שב בתשובה אזי בגדיו נטמאים. לכן, יש לאדם לדעת שהקב"ה למען היטיב לעמו, לפני שנוגע באדם עצמו יטפל ברכושו. במה שמעמידו. היות שחשוב לו החיצוניות, חיצוניותו נפגעת בראשונה. אזי, כולם רואים שאכן פנימיותו רקובה. לכן יש ללמוד פרשיות אלו בעיון רב לטהר ולקדש לשונינו.

והבגד כי יהיה בו נגע צרעת, ממה שאין ספק בו שלא יהיה זה בטבע בשום פנים, כי בצגד לא יקרו אלה המראות המשונות אם לא מלך מלחכה תשימם בו בצבעים שונים כונה או שלא כונה וזה מלך איזה חטא שיקרה בסמים הצבעים או במלחכת האומן או בהתפעלות הבגד הצבע, וכבר באה הקבלה שלא ידונו בנגעי בגדים זולתי הצנים בלתי צבעים כלל, אמנם העיד הכתוב שלפעמים יהיה זה כפלא בבגדים ובבתים, וזה להעיר אופן הצעלים על עבירות שצידם, כמו שספרו ז"ל שיקרה בענין השביעית כאמרם בא וראה כמה קשה אצקה של שביעית אדם נושא ונותן בפירות שביעית סוף מוכר את מטלטליו לא הרגיש סוף מוכר שדהו וכו', וכל זה בחמלת ה' על עמו, הספורנו זצ"ל בא להשריש בליבנו דברי שלמה המלך, כי את אשר יאהב ה' יוכיח. הנה עם ישראל נאמר בהם כל מילי דמעליא. בנים הם למקום. דומים הם ליוצרים. לכן, הקב"ה רוצה שחוט המשולש של קודשא בריך הוא אורייתא וישראל לא יינתק. חיבור זה יתכן רק בשמירת הלשון, כדי שקדושת התורה

תדבק במוצאת הפה. רק מי שיש לו פה קדוש דובק בו הקדושה. וכן קבלו ז"ל שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים, וזה כי אמנם המין האנושי הוא התכלית המכוון במליאות בפרט במליאות הנפסדים, כי הוא לבדו מוכן מכולם להיות דומה לבורא במושכלות ובמעשיות, כאשר העיד הוא יתברך באמרו כללמנו כדמותנו וילדק זה בכל אחד מאישי האדם בשכלו האנושי הנקרא כלם אלהים" ובכחו הבחיירי הנקרא דמות אלהים" כי האדם לבדו בנבראים הוא בעל בחירה וכאשר יתעורר להתבונן מליאות בוראו וגדלו וטובו אשר בו הוא רב חסד ואמת ובהם עושה לזקה ומשפט, ואחר שהתבונן והכיר זה ילך בדרכיו לעשות ראונו כראונו הנה זה בלי ספק דומה לבוראו יותר מכל שאר הנבראים והוא התכלית המכוון מאת הבורא הממלא כאמרו ולדיק יסוד עולם, וכאשר לב הותל הטעם את האדם מזה בהיותו נשמע אל הכח המתאווה הגשמי בכל פעולותיו או בקצתם להתרשל מראון בוראו או להתקומם עליו יהיה העונש עליו נכחי או בלתי נכחי כפי המשפט האלהי כאמרו כי לא אלדיק רשע וכאשר יקרה זה לאדם בשגגה שיואל מאתו הנה יתיסר בממונו או בגופו כפי החכמה האלהית להעיר אצלו כאמרו ויגל אצנס למוסר אמנם הנרדמים אשר לא ידעו כלל ולא התעוררו כלל לדעת דבר מזה והם כל בני הנכר ורוב האומה הישראלית זולתי יחידי סגולה הם בלי ספק תחת הנהגת הטבע והגרמים השמימיים הנכבדים מאותם בני אדם כאשר מיני בעלי חיים אשר לא תפול השגחה אלהית באישיהם אבל במיניהם כלל כי בהם תשלם כונת הממלא יתברך, בעת, כאשר עולם התורה מצוי יותר מתמיד בדחקות, יש להתעורר ביתר שאת ויתר עוז לבלות ולבער ממחנה יראי השי"ת את נגע הביקורת, המתכבד בקלון חבירו, המחלוקת. כי הרי זה אות מן השמים, שהקב"ה פוגע בממונות של מאן דהו לעוררו. לית מאן דפליג שביום יש ריבוי תורה למכביר. התמדה ללא לאות. אבל, עדיין נגע השנאת חנם פשה תפשה במחנינו. לבן, בעלי התורה בצער. וכאשר בחר באומה הישראלית כאמרו כך בחר ה' אלהיך להיות לו לעם סגולה וזה מפני שתקות המכוון מאתו יתברך היא יותר ראויה ומאוייה באישי זאת האומה ממה שתהיה באישי זולתה, כי אמנם מליאות הבורא ואחדותו נודע בקצתה ומקובל בכולה מהאבות כאמרו נודע ביהודה אלהים וגו' כתב להורות התורה והוא החלק העיוני והמלאה והוא החלק המעשי כאשר העיד באמרו והתורה והמלאה אשר כתבתי להורותם והזהיר שצנעותם מזה יעיר אצנס ביסורין כאמרו אם שמוע תשמע כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך ובחמלתו עליהם כשיהיה הרוב מהם לראון לפניו אמר לעורר היחידים מהם, ראשונה בנגעי בגדים אשר עליהם בזה הקבלה שאין בגדי גוים מטמאים בנגעים, וכשלא יספיק זה יעוררם בנגעי בתים אשר בהם גם כן לא יבא נגע זרע בטבע כלל, ולזה ראוי שלא יהיו בגדי גוים מטמאים ולא בתיהם מטמאים בנגעים כלל כמו שקבלו הם ז"ל, וכאשר לא עלו הדורות למדרגה ראויה לחמלה (למעלה) זו, אין זכרון לראשונים שנמלאו לעולם נגעי בתים עד שאמרו קצתם ז"ל שלא היו לעולם: זה המסר והמוסר החד שעלינו ללמוד. אדרבה, נהי"ה כצפרים מצפצפים, שבחי הקב"ה וחייושי תורה. נדבק במדותיו להיות מרחמים ומחננים לכל דכפין. נקבל פני כל אדם בסבר פנים יפות. ממילא נחזור להיות אותו סגולה, אוצר חביב שהקב"ה ייעד אותנו להיות. נקיים בהידור דברי רב יוסף "והודעת להם זה בית חיייהם את הדרך זו גמילות חסדים (אשר) ילכו זה ביקור חולים בה זו קבורה ואת המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפני משורת הדין", ממילא נהי"ה גאולים מכל צרותינו תבין ומיד.

וראה וגו' בקירת הבית וגו', פרשה זו רמזה מפעלות ה', בהנהגתו עם הרשעים, אשר יבחרו במטעמי יצר הרע שהוא יקרא נגעי בני אדם, ואמרו בזוהר כי הקדוש ברוך הוא נותן הנפש בגוף האדם מלכתחלה מה טוב, ואם לאו

הוא עוקרה משם וחוזר ושותלה במקום אחר, והוא מה שרמז כאן בנגעי הבית, כי הבית ירמוז אל גוף האדם שהוא צחי הנפש, והכהן הרמוז כאן הוא הבורא שמלינו לרבותינו ז"ל בספר הזוהר שדרשו כן בפסוק והוצא אל הכהן וגו': ואמר כי כשיראה הקב"ה כי הנגע בקירות הבית, פירוש נשתקע בחינת הרע בתוכיות מהות הגוף, ונתעב הבית, והוא מה שרמז באומרו שקערורות, תיבה זו מורכבת מז' שקע רורות, ואות הא' נבלעת במבטא, וכאלו אמר שקע ארורות שנסקע בו בחינת היצר הרע שנקרא ארור ולפי שיש הרבה בחינות ברשעו אמר ארורות, ואומרו ירקרקות רמז לסימן העצירה על דרך אומרים ז"ל סימן לעצירה הדרוקן: גם אמר אדמדמות, רומז לשפיכת דמים המיוחס לבחינת הרע רחמנא ליכלא, יאו ה' לסגור הבית, פירוש שלא יושפע משפע האלהי, והוא סוד נידוי הרשעים לכל יחסה כלל דמהימנותא, אם האדם הרגיש בדבר ושב מה טוב, ואם לא יאו ה' להביא עליו יסורין, לרחוץ כתמיו ונגעיו, והוא סוד חלוץ אבנים וכו', ואם עדיין מסריח מעשיו הרי הוא מת, והוא אומרו ונתן את הבית את אבניו וגו'. האור החיים הקדוש מסביר לנו עד היכן הכח של לשון הרע מגיע. לבאורה בדאי להביא את דברי רבינו בחיי ז"ל "זאת התורה לכל נגע הצרעת ולנתק, ולצרעת הבגד ולבית, ולשאת ולספחת ולבהרת. אע"פ שקבלת רז"ל היא האמת והיא המעידה על עניני הצרעת, שבתחלה מלקה אותו בביתו כדי שיכניע לבצו ויפספס במעשיו ויחזור בתשובה, חזר בו מוטב ואם לאו מלקהו בצגדו, חזר בו מוטב ואם לאו מלקהו בגופו ממש, אין סדור הענין כן בצרעיות, כי פרשת נגע צרעת כי תהיה צאצא היא הקודמת, ואחריה פרשת והצגד כי יהיה בו נגע צרעת, ואחריה פרשת ונתתי נגע צרעת צבית ארץ אחזתכם. ואחזה התורה הדרך הזה כי הזכירו תחלה צרעת הגופות ואחר כך צרעת הצגדים ואח"כ צרעת הצבית, לפי שהתורה כל דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום, וכדי שלא יהא הסדור מסודר צפורענות הולך וגדל, וכמו שהיה הענין, אלא הולך ומתמעט כנתיבא לכו בסדר הפרשיות". הוי אומר למרות שרחמיו על כל מעשיו, ידע האיש הישראלי לשמור מכל משמר ולהזהר בזהירות יתירה מכל לשון הרע. מלבד שזה מטמא גופו ולשונו, זה מטמא מעונו. הוי אומר שהאדם מנתק עצמו מכל וכל מכל שפע שהקב"ה רוצה להשפיע עליו. אין אבדון גדול יותר ממי שהוצא מכלל אלו שהקב"ה משפיע עליהם ממרומים. זה יתכן רק ב"דל גאה". הטהרה, זה לתפוס את הענוה, השתיקה. דבר פלאי זה אומר רבינו בעל הטורים ז"ל נראה לי, ב' במסורה, כנגד נראה לי, מרחוק ה' נראה לי, זהו שאמרו חכמינו ז"ל שאפילו ת"ח ובקי בנגעים לא יאמר נגע אלא כנגע, וזהו מרחוק נראה; שיקח הדבר מרחוק ולא יפסוק לומר נגע. המדבר בגאות, הוא מרחיק עצמו מהשי"ת. הטהרה, ההתקרבות הוא על ידי לשונינו רינה. לדעת שאפילו מרחוק ה' נראה לי, בכל זאת אהבת עולם אהבתיך. אזי יפעל את המשכתיך חסד. ברגע שנסיר ממעונינו האבנים הנגועות יקויים סוף הנבואה של עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תופיך ויצאת במחול משחקים.

